

Metod för att fastställa konkurrensskadeavgift

Inledning

1. Med stöd av 3 kap. 5 § konkurrenslagen (2008:579), KL, kan Konkurrensverket yrka konkurrensskadeavgift i Stockholms tingsrätt för företag som uppsåtligt eller av oaktsamhet har överträtt förbuden i 2 kap. 1 och 7 §§ KL eller i artikel 81 och 82 i EG-fördraget.
2. När konkurrensskadeavgiftens storlek fastställs enligt 3 kap. 8-11 §§ KL ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och varaktighet samt andra försvarande och förmildrande omständigheter av betydelse. I 3 kap. 12 § och 14-15 §§ KL finns regler om eftergift av konkurrensskadeavgiften. 3 kap. 13-14 §§ KL innehåller regler om nedsättning av konkurrensskadeavgiften.
3. Konkurrensverket har tagit fram denna promemoria i avsikt att redogöra för hur verket avser att tolka och tillämpa konkurrenslagens regler om konkurrensskadeavgift. Metoden kommer att tillämpas vid Konkurrensverkets utformande av stämningsansökan samt vid utfärdandet av avgiftsföreläggande.
4. Promemorian föregriper inte de tolkningar som domstolar kan komma att göra när det gäller bestämmelserna om konkurrensskadeavgift i konkurrenslagen. De angivna omständigheterna i punkterna 15, 23, 25 och 26 nedan är exemplifierande och utgör inte uttömmande uppräkningspunkter.
5. När konkurrensskadeavgiftens storlek fastställs används en tvåstegsmetod. I det första steget fastställs ett sanktionsvärde för varje företag (se punkterna 6-20 nedan). I det andra steget kan sanktionsvärdet höjas eller sänkas (se punkterna 21-28 nedan).

Fastställande av sanktionsvärdet

6. Sanktionsvärdet fastställs utifrån omsättning på relevant marknad, överträdelsens allvar samt varaktighet.

Fastställande av omsättning på relevant marknad

7. Utgångspunkten för bedömningen av sanktionsvärdet är företagets omsättning på den marknad som överträdelsen avser, dvs. i målet relevant marknad.¹
8. För det fall överträdelsen bara rör del av företagets omsättning på relevant marknad utgår Konkurrensverket oavsett detta från företagets totala omsättning på relevant marknad.
9. För det fall företaget inte har någon omsättning på den relevanta marknaden ska sanktionsvärdet bestämmas genom en samlad bedömning av omständigheterna i målet. Detsamma gäller när avgift ska bestämmas för en företagssammanslutning som inte har någon omsättning alls på marknaden.²
10. Konkurrensverket utgår ifrån företagets omsättning på relevant marknad under det sista kompletta räkenskapsåret, under vilket företaget deltog i överträdelsen.³

Sanktionsvärde: 3 kap. 8 § KL

11. Vid bedömningen av sanktionsvärdet beaktas de objektiva omständigheterna som avser själva överträdelsen, dvs. överträdelsens allvar och varaktighet.⁴

Allvarlighet: 3 kap. 8 § 3 st KL

12. Allvarligheten fastställs till ett värde till högst 10 procent av företagets omsättning på relevant marknad.
13. Överträdelser som till exempel horisontella prisöverenskommelser, uppdelning av marknader och produktionsbegränsningar anses till sin art som

---

¹ MD 2005:7 (*Norsk Hydro* m.fl.) s. 44, MD 2009:11 (*NCC* m.fl.) s. 110 och 112 samt prop. 2007/08:135 s. 125.

² Prop. 2007/08:135 s. 125.

³ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 13.

⁴ Prop. 2007/08:135 s. 123.

mycket allvarliga och kommer som regel att medföra en allvarlighet i den övre delen av skalan.⁵

14. När ett företag med monopolliknande ställning missbrukar denna genom att vidta åtgärder för att hindra nya företag att etablera sig på marknaden anses detta utgöra ett allvarligt missbruk av dominerande ställning som till sin art ska medföra att allvarligheten fastställs till ett högt belopp.⁶
15. Vid fastställandet av allvarligheten beaktas i synnerhet följande omständigheter:⁷
  - (i) överträdelsens art,
  - (ii) marknads omfattning och betydelse,
  - (iii) överträdelsens konkreta eller potentiella påverkan på konkurrensen på marknaden,⁸
  - (iv) huruvida överträdelsen har genomförts eller inte samt⁹
  - (v) om det är en stor direkt skada för konsumenter eller om många konsumenter påverkats.¹⁰
16. De olika faktorer som kan beaktas vid bedömningen av överträdelsens allvar har inte alla samma vikt inom ramen för den totala prövningen. Överträdelsens art intar en väsentlig roll och när arten kan klassificeras som mycket allvarlig fordras inte att dessa beteenden kännetecknas av att ha någon särskild påverkan, i och med att avtal om priser, uppdelning av marknader och begränsning av produktion i sig anses ha till syfte att snedvridera marknads struktur.¹¹

---

⁵ Prop. 2007/08:135 s. 123. Jfr även riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 23.

⁶ Prop. 2007/08:135 s. 124.

⁷ Dessa är dock inte uttömmande, se prop. 2007/08:135 s. 123.

⁸ Jfr. dom av den 2 oktober 2003 i mål C-194/99 P *Thyssen Stahl* mot kommissionen punkt 180 och förstainstansrättens dom av den 8 juli 2008 i mål T-53/03 *BPB* mot kommissionen punkt 318. Se även MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 111.

⁹ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 22.

¹⁰ Prop. 2007/08:135 s. 128.

¹¹ Förstainstansrättens dom av den 18 juni 2008 i mål T-410/03 *Hoechst GmbH* mot kommissionen punkt 345, MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 109 och prop. 2007/08:135 s. 124.

17. En överträdelse som omfattar t.ex. hela Sverige bedöms som allvarligare än en överträdelse som begränsar sig till ett mindre geografiskt område.¹²

Varaktighet: 3 kap. 8 § 2 st KL

18. Överträdelsens varaktighet beaktas genom att det allvarlighetsbelopp som fastställts enligt punkterna 12-17 ovan multipliceras med det antal år som företaget deltagit i överträdelsen.¹³
19. Vid fastställandet av varaktigheten räknas perioder under sex månader som ett halvår, medan perioder över sex månader men kortare än ett år räknas som ett helt år.¹⁴
20. Bedömningen av huruvida förfarandena utgör en enda överträdelse eller flera överträdelser kan påverka sanktionens omfattning, eftersom ett konstaterande att det är fråga om flera överträdelser kan leda till att det påförs flera separata konkurrensskadeavgifter, vilka i varje enskilt fall fastställs inom de bedömningsgrunder som anges i KL.¹⁵

Justering av sanktionsvärdet

21. Sanktionsvärdet kan justeras uppåt eller nedåt med beaktande av försvårande respektive förmildrande omständigheter hänförliga till överträdelsen. Sådana omständigheter medför en justering med 5 till 15 procent per omständighet.
22. När konkurrensskadeavgiftens storlek bestäms kan även vissa omständigheter som inte är hänförliga till själva överträdelsen beaktas.

Försvårande omständigheter hänförliga till överträdelsen: 3 kap. 9 § KL

23. Sanktionsvärdet kan höjas om det förelegat försvårande omständigheter i samband med överträdelsen, till exempel om företaget:
- (i) har förmått annat företag att medverka i överträdelsen,
  - (ii) har haft en ledande roll¹⁶ i överträdelsen,

---

¹² Prop. 2007/08:135 s. 124.

¹³ Jfr. prop. 2007/08:135 s. 125.

¹⁴ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 24.

¹⁵ Förstainstansrättens dom den 12 december 2007 i de förenade målen T-101/05 och T-111/05 *BASF AG mot kommission* punkt 158.

¹⁶ MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 114-115, 120.

- (iii) har varit mer aktivt än andra, utan att ha haft en ledande roll, i överträdelsen¹⁷ eller
- (iv) har vidtagit bestraffningsåtgärder mot andra företag i syfte att få dem att hålla sig till det beteende som utgör överträdelsen.¹⁸

24. Konkurrensverket är inte förhindrat att beakta att en försvårande omständighet kan vara att överträdelsen skett av uppsåt.¹⁹

Förmildrande omständigheter hänförliga till överträdelsen: 3 kap. 10 § KL

25. Sanktionsvärdet kan sänkas om det förelegat förmildrande omständigheter i samband med överträdelsen, till exempel om:

- (i) företaget har medverkat i begränsad omfattning i överträdelsen,²⁰
- (ii) företaget har deltagit i överträdelsen av oaktsamhet,²¹ eller
- (iii) samarbetet har uppmuntrats eller godkänts av de offentliga myndigheterna.²²

26. Som förmildrande omständighet anses inte den omständigheten att ett företag medverkat i överträdelsen till följd av påtryckning av ett annat företag.²³ Det är inte heller att beakta som en förmildrande omständighet att ett företag kan styrka att det inte gjorde några vinster på överträdelsen.²⁴ Inte heller att ett företag lidit skada av den kartellverksamhet som företaget deltagit i utgör någon förmildrande omständighet.²⁵

---

¹⁷ Prop. 2007/08:135 s. 128.

¹⁸ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 28.

¹⁹ Prop. 2007/08:135 s. 128.

²⁰ Se förstainstansrättens domar av den 15 mars 2006 i mål T-26/02 *Daichii* mot kommissionen punkt 113, av den 29 april 2004 i förenade mål T-236/01 *Tokai Carbon* m.fl. mot kommissionen punkt 297, av den 8 juli 2004 i mål T-44/00 *Mannesmannröhren-Werke AG* mot kommissionen punkterna 277-279 och av den 9 juli 2003 i mål T-220/00 *Cheil Jedang* mot kommissionen punkt 167.

²¹ Prop. 2007/08:135 s. 128-129.

²² Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 29.

²³ Prop. 2007/08:135 s. 128 och MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 115.

²⁴ Förstainstansrättens dom den 18 juli 2005 i mål T-241/01 *Scandinavian Airlines System* mot kommissionen, punkt 146.

²⁵ Prop. 2007/08:135 s. 128.

Omständigheter som inte är hänförliga till överträdelsen: 3 kap. 11 § KL

27. Om det finns försvårande eller förmildrande omständigheter som inte är hänförliga till överträdelsen beaktas dessa ändå, till exempel om företaget:

- (i) tidigare har överträtt förbuden i 2 kap. 1 eller 7 § KL eller i artikel 81 eller 82 i EG-fördraget.²⁶
- (ii) har en sådan ekonomisk situation att en justering är nödvändig. Här kan det vara fråga om att höja avgiften för ett ekonomiskt starkt företag i syfte att avgiften ska få en avhållande och avskräckande effekt.²⁷ Det kan också bli aktuellt att sänka avgiften om företaget befinner sig i en svår ekonomisk kris.²⁸
- (iii) snabbt har upphört med överträdelsen sedan den påtalats av Konkurrensverket, eller ännu tidigare på eget initiativ.²⁹ Detta gäller dock inte särskilt allvarliga överträdelser.³⁰
- (iv) på eget initiativ kompenserar de som drabbats av överträdelsen.³¹
- (v) vidgår påstådd överträdelse om missbruk av dominerande ställning och underlättar verkets utredning.³²

28. Som förmildrande omständighet anses inte det förhållande att ett företag inrättat ett program för efterlevnad av konkurrensreglerna (eng. compliance programme).³³ Inte heller skyldigheten att betala skadestånd beaktas som en förmildrande omständighet.³⁴ Att en anställd fortsätter begå överträdelser i direkt strid mot företagets instruktioner anses inte som en förmildrande omständighet. Inte heller det faktum att företaget säger upp den anställda som begått överträdelser anses som en förmildrande

²⁶ Prop. 2007/08:135 s. 128, förstainstansrättens domar av den 25 oktober 2005 i mål T-38/02 *Groupe Danone* mot kommissionen punkt 353, av den 12 december 2007 i mål T-101/05 och T-111/05 *BASF AG* m.fl. mot kommissionen punkt 64, och av den 8 juli 2008 i mål T-53/3 *BPB plc* mot Europeiska kommissionen punkterna 383-387.

²⁷ Prop. 2007/08:135 s. 130. Se t.ex. EG-domstolens dom 29 juni 2006 i mål C-289/04 *Showa Denko* mot kommissionen punkterna 15, 18 och 23-29. Se även prop. 1992/93:56 s. 93.

²⁸ Prop. 2007/08:135 s. 130 och EG-domstolens dom den 29 juni 2006 i mål C-308/04 P *SGL Carbon* mot kommissionen punkterna 105-106. Se även förstainstansrättens dom den 13 december 2006 i mål T-271/03 m.fl. *FNCBV* mot kommissionen punkt 359.

²⁹ MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 115.

³⁰ Prop. 2007/08:135 s. 129-130.

³¹ Jfr. SOU 2006:99 s. 505.

³² Prop. 2007/08:135 s. 130.

³³ Förstainstansrättens dom den 29 april 2004 i förenade mål T-236/01 *Tokai Carbon* m.fl. mot kommissionen punkt 343 och MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 115.

³⁴ MD 2009:11 (NCC m.fl.) s. 115 och jfr. SOU 2006:99 s. 505.

omständighet.³⁵ I undantagsfall kan ett näringsförbud beaktas som en förmildrande omständighet.³⁶

Tillräckligt avskräckande i förhållande till överträdelsens allvar

29. Konkurrensverket kan i exceptionella fall komma att avvika från den nivå som anges i punkten 12 ovan om omständigheterna i ett enskilt ärende kräver det.³⁷

Symbolisk konkurrensskadeavgift

30. Konkurrensverket kan i vissa fall fastställa en symbolisk konkurrensskadeavgift. Skälen härför ska anges i stämningsansökan.³⁸

Högsta tillåtna belopp: 3 kap. 6 § KL

31. Om konkurrensskadeavgiften överstiger 10 procent av det berörda företags totala omsättning föregående räkenskapsår ska den justeras ned till detta högsta tillåtna belopp.

Reglerna om eftergift och nedsättning: 3 kap. 12-15 §§ KL

32. Efter det att konkurrensskadeavgiften kontrollerats mot högsta tillåtna belopp enligt punkt 31 ovan sätts konkurrensskadeavgiften ned eller efterges helt för det fall reglerna om eftergift och nedsättning är tillämpliga.³⁹

Övrigt

33. Denna metod kommer att tillämpas i alla ärenden där Konkurrensverket skickar ett utkast till stämningsansökan efter det att metoden slutligt fastslagits och publicerats på verkets webbplats.⁴⁰

---

³⁵ Förstainstansrättens dom den 8 juli 2008 i förenade mål T-50/03 *BPB* m.fl. mot kommissionen punkterna 430-431.

³⁶ Prop. 2007/08:135 s. 130, jfr. SOU 2006:99 s. 601 och NJA 1983 s. 163.

³⁷ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 37.

³⁸ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 36.

³⁹ Konkurrensverkets allmänna råd KKVFS 2008:3.

⁴⁰ Jfr. riktlinjer för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 23.2 a i förordning nr 1/2003, EGT 2006 C 210 s. 2 punkt 38.